

Kv Paradis 42, Lund

Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1
Lunds stad och kommun, Skåne län
Arkeologisk schaktningsövervakning 2024
Imelda Bakunic Fridén

Titel: Kv Paradis 42, Lund
Författare: Imelda Bakunic Fridén
Kulturmiljörapport: 2024:35

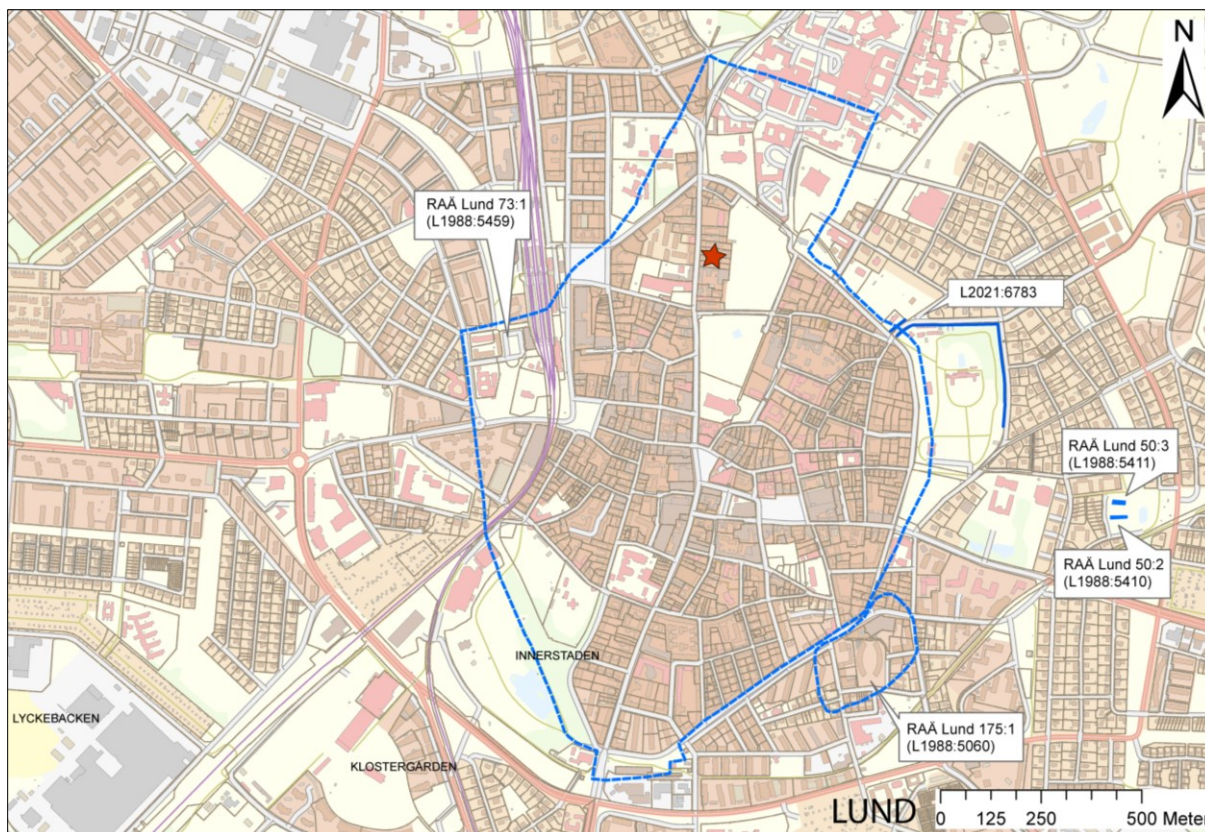
Omslagsbild: Vy över innergården på fastigheten Paradis 42. Fotografi taget från väst.
Upphovsrätt: Där inget annat är angivet, enligt Creative Commons licens CC BY

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	2
Fornlämningsmiljö	3
Tidigare arkeologiska iakttagelser	6
Genomförande och dokumentation	7
Schakt 1	9
Schakt 2	13
Resultat.....	14
Tidigmedeltid	14
Hög-/senmedeltid	15
Tidigmoderntid	17
Kulturlagerstatus och måluppfyllelse	17
Rekommendationer inför framtida markarbeten.....	17
Administrativa och tekniska uppgifter	18
Referenser	19
Bilagor.....	20
Bilaga 1. Plan- och sektionsritningar	
Bilaga 2. Fyndlista	
Bilaga 3. Konserveringsrapport. Åsa Tornborg, Kulturen.	
Bilaga 4. Analys av jordprover från Paradis 42, Lund. Teknisk rapport. Jens Heimdahl, Arkeologerna- Statens historiska museer 2024-12-05	
Bilaga 5. Resultat av ¹⁴ C-datering av makrofossil från Paradis 42, Lund, Skåne. (p6176). Melanie Mucke, Ångströmlaboratoriet Tandemlaboratorier, Uppsala Universitet	

Sammanfattning

- I samband med att bostadsrättsföreningen Bredgatan 16 planerade att utföra dräneringsarbeten på fastigheten Paradis 42 i Lund, genomförde Kulturen en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning enligt Länsstyrelsens beslut (Länsstyrelsens diarienummer 3918–2024, Kulturens projektnummer A_2024_0022).
- Kvarteret Paradis är beläget i den norra delen av Lunds medeltida stad. Väster om kvarteret löper Bredgatan som troligtvis lades ut under 1200-talets andra hälft. Det aktuella undersökningsområdet ligger utmed dagens västra del av kvarteret, som under medeltiden bestod av långsmala tomter. Inga arkeologiska undersökningar har tidigare genomförts inom fastigheten.
- Vid aktuell undersökning grävdes omkring 25 m², fördelat på två schakt. Schakt 1 var beläget längs med den norra befintliga byggnaden och schaktades ned till 1,00 m djup i väster samt 1,45 m djup i öster. Schakt 2 var beläget i fastighetens västra del, från den norra byggnaden till den södra murväggen på fastigheten och det schaktades ned till omkring 0,75 m djup.
- Intakta äldre kulturlager och lämningar dokumenterades från ett djup av mellan 0,60–0,85 m. Dessa bestod av en äldre markyta, raseringslager, brandlager, lergolv, stensyll och stenläggningar. Lergolvet har ¹⁴C-daterats till den tidigmedeltida perioden, medan övriga lämningar tolkades ha varit del av en senmedeltida stadsgård med tillhörande syllstensburen byggnad. En benkam insamlades från det som har varit en stensatt gårdsplan, och kammen kan typologiskt dateras till 1300–1400 tal. Inom undersökningsområdet dokumenterades också ett kalkrikt gruslager som fungerade som bärlager för den befintliga byggnaden som uppfördes år 1881. Omrörda kulturlager hade också lagts ut för att jämna ut innergården. I dessa omrörda kulturlager fanns rikligt med fynd som indikerar aktiviteter på platsen från främst 1600–1800-tal.
- Sammantaget visar anläggningarna och kulturlagren spår efter bebyggelse som kan dateras till tidigt- och senmedeltid, samt aktiviteter som skett från 1600-tal och framåt. Den exakta utbredningen av den senmedeltida stadsgården är inte helt fastställd mot angränsande fastigheten i norr. Kulturlagren inom fastigheten uppvisade god bevaringsgrad och kvarstår inom undersökningsområdet från ett djup av 0,75 m. Ingen morän iaktogs vid undersökningen.

Figur 1. Platsen för undersökningen markerad med en röd stjärna inom fornlämning L1988:5459 Lunds stadslager (RAÅ Lund 73:1). Fastighetskartan © Lantmäteriet.

Inledning

I samband med att Bostadsrättsföreningen Bredgatan 16 utförde dräneringsarbeten på fastigheten Paradis 42, genomförde Kulturen en arkeologisk undersökning genom schaktningsövervakning enligt Länsstyrelsens beslut (Länsstyrelsens diarienummer 3918–2024, Kulturens projektnummer A_2024_0022). Syftet med den arkeologiska undersökningen var att dokumentera ingrepp i fornlämning.

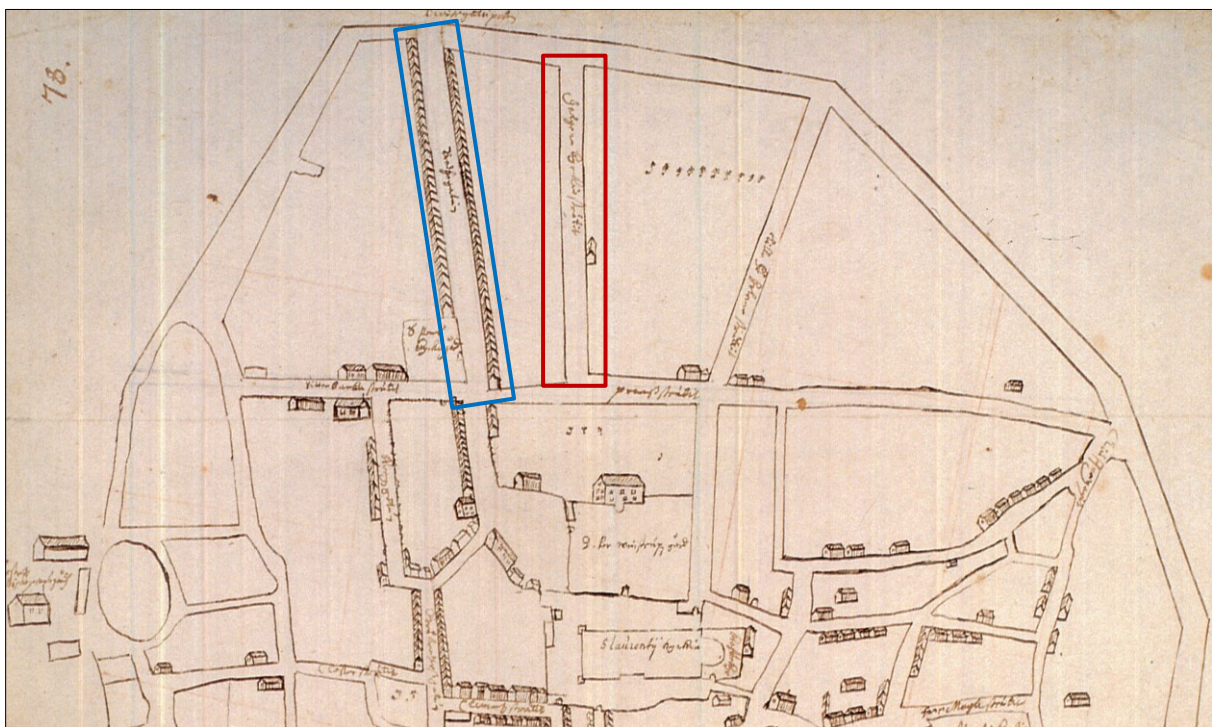
Enligt ansökningshandlingarna omfattade de planerade markarbetena två schakt med en total yta på 50 m² och ett djup på 1,50 m. Den av Länsstyrelsen mottagna undersökningsytan (shape fil) skiljde sig aningen vad gällde placeringen av schakt 2 och då differensen ansågs marginell, innebar den ingen stor skillnad för arbetet eller fornlämningen. Markingreppet genomfördes i övrigt inom angivet undersökningsområde och det arkeologiska arbetet kunde genomföras enligt undersökningsplanen.

Fornlämningsmiljö

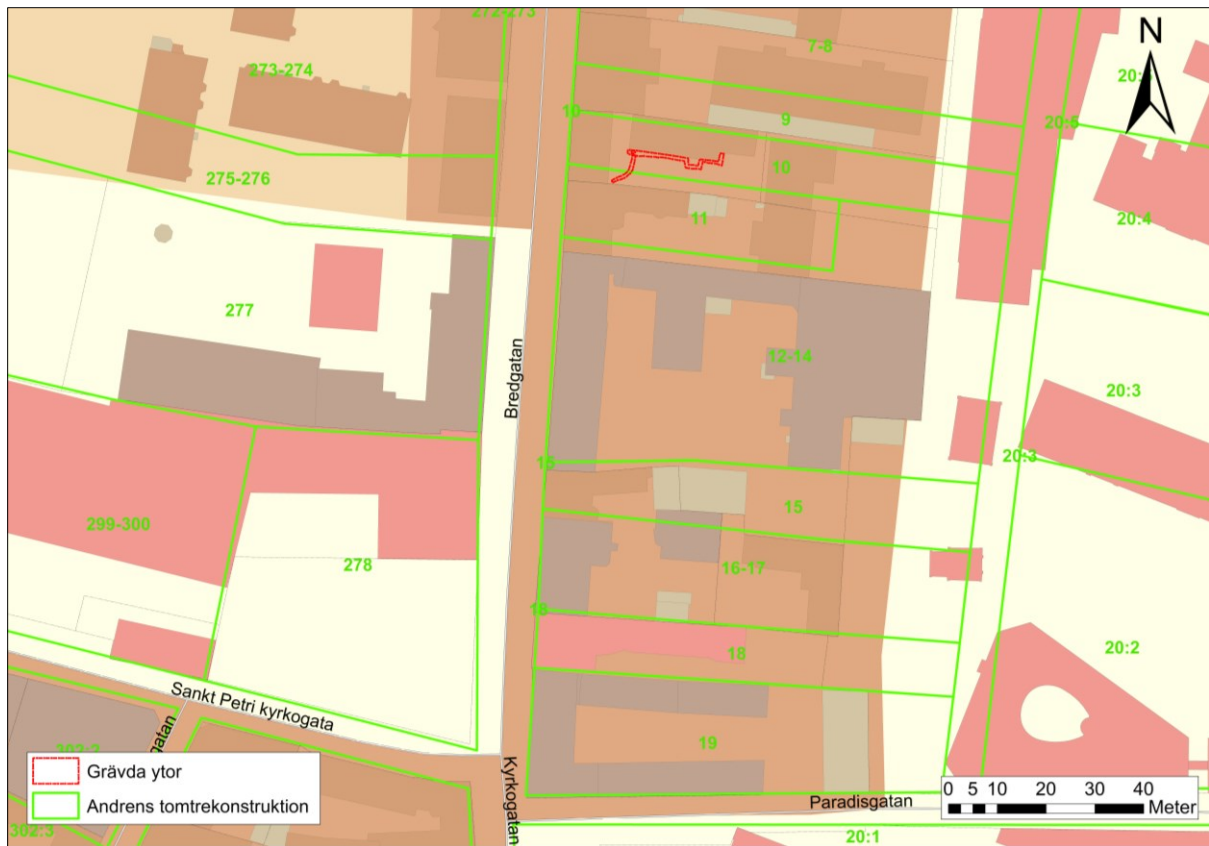
Kvarteret Paradis är beläget i den norra delen av Lunds medeltida stadsområde. Väster om kvarteret löper Bredgatan som troligtvis lades ut under 1200-talets andra hälft, då en omnämning finns i skriftliga källor (Andrén 1980:21). Vidare norrut ledde gatan till det som utgjorde Norreport, den norra öppningen i vall och vallgrav.

På en karta från år 1669 förekommer en gata i kvarteret Paradis, som löpte i nordsydlig riktning och delade kvarteret i två (figur 2, André & Högstedt 1990:17). Gatan benämns som "Helgene kyrkiosträtit", men har även gått under namnet "Ljusagatan" (Lysesträtet) och lades igen år 1678 (Andrén 1984:68, Bevaringskommittén 1983:102). Gatan lades ut 1000–1100-talet och det äldsta skriftliga belägg för gatan är från år 1350 (Bevaringskommittén 1983:102, Andrén 1984:68).

Det aktuella undersökningsområdet ligger utmed dagens västra del av kvarteret, som under medeltiden bestod av långsmala tomter (figur 2–3). I de skriftliga källorna framgår att tomterna längs Bredgatan beboddes av borgare, ämbetsmän, handelsmän, gästgivare och hantverkare. Bland hantverkarna fanns bokbindare, skomakare, skraddare, handsk- och hattmakare samt guldsmeder (Andrén 1984:68, Bevaringskommittén 1983:103).

Figur 2. Utsnitt av karta upprättad år 1669. Röd markering avser den äldre gatan "Helgene kyrkiosträtit" som löpte igenom kvarteret Paradis och lades igen år 1678 (André & Högstedt 1990:17). Blå markering avser bebyggelsen längsmed Bredgatan.

Figur 3. Anders Andréns tomtrekonstruktion omkring år 1500, markerad med grön färg och schakt från undersökningen markerade i rött (André 1984:19). Fastighetskartan © Lantmäteriet.

Figur 4. Gatuhuset vid Bredgatan, beläget inom fastigheten Paradis 42. Ovanför portgången står "O. Jönssons smides-verkstad". Fotografi taget från sydväster av Ragnar Blomqvist, år 1960. LB1551, LB-arkiv.

Enligt Anders Andréns tomtrekonstruktion omkring år 1500, låg fastigheten Paradis 42 på tomt nummer 10 samt en mindre del in på tomt nummer 11 (figur 3). Viktigt att notera är att Andréns rekonstruktion för tomt 10 och norrut är streckade som "rekonstruerad tomtgräns" i publikationen Medeltidsstaden Lund (André 1984). De medeltida tomtgränserna för fastigheterna är därmed inte kända sedan tidigare. Första skriftliga belägg från fastighetens södra del är från år 1556, då smeden Niels Jensen och hans hustru Anne Pedersdatter arrenderade tomten (tabell 2). Fastighetens norra del omnämns först år 1611, då som Knud Sparres gård (tabell 1).

Tabell 1–2. Citerad text från Anders André (1984:67). Information om gård 10 och 11.

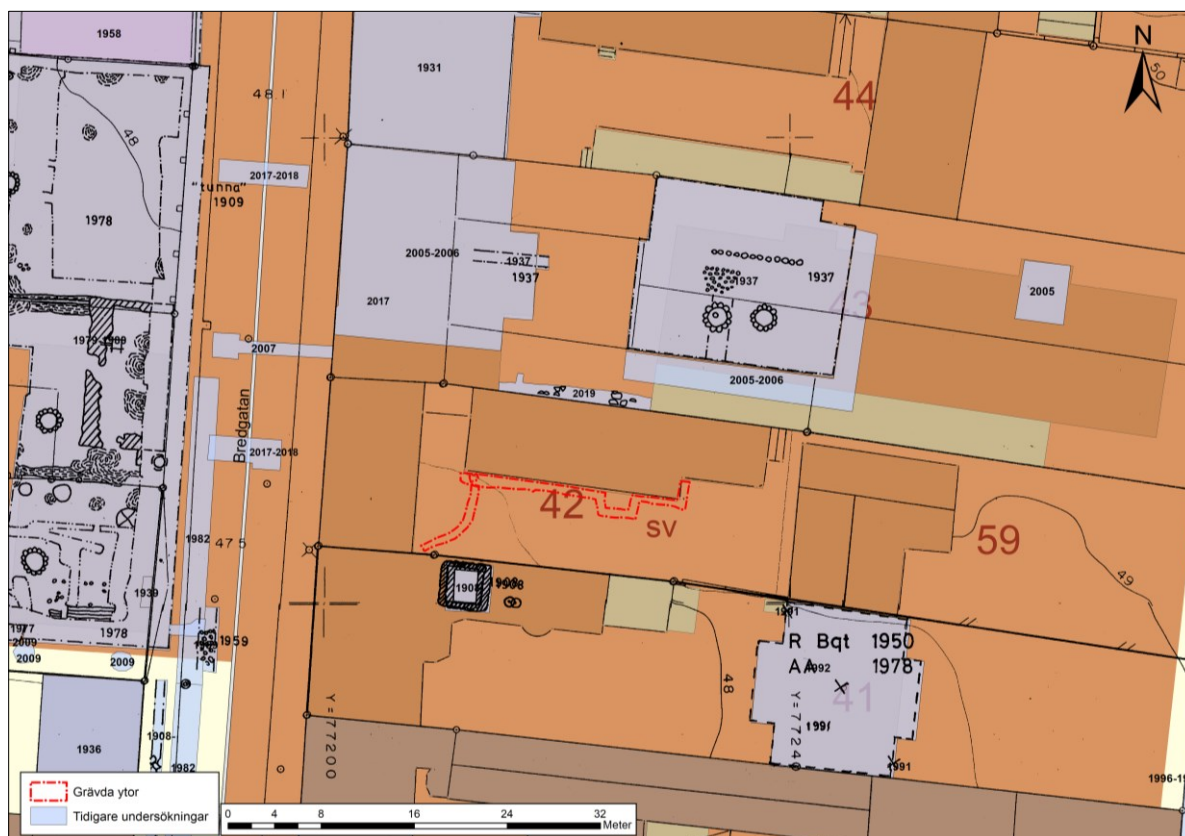
Tomtnr.	Årtal	Beskrivning
10, Gård	1611	Nämns Knud Sparres gård.
	1658	Beboddes av Bernt Garver.

Tomtnr.	Årtal	Beskrivning
11, Gård (Stora Prästgillet)	1556	Arrenderades på "evig tid" av Niels Jensen Smed och hans hustru Anne Pedersdatter.
	1611	Arrenderades på "evig tid" av Christen Nielsen Skraedder.
	1630	Nämns Jörgen Skraedders gård.
	1658	Ägdes av Jens (Andersen) Grovsmed.

Större delen av bebyggelsen längs Bredgatan kom att brännas ned i samband med det skånska kriget år 1678–1679 (Blomqvist 1978:156, Bevaringskommittén 1983:102). Den nuvarande bebyggelsen inom fastigheten uppfördes i olika etapper under 1800-talet. Årtal för gathusets uppförande är okänt, men bedöms i Bevaringskommitténs publikation vara från tidig 1800-tal (figur 4, Bevaringskommittén 1983:107). År 1862 fanns en smedja inne på gården, med hovslageri, som senare benämns "O. Jönssons smidesverkstad" (figur 4). År 1873 uppfördes centralt inom fastigheten ett gårdshus som delade fastigheten i två, där en trädgård var belägen i öster (Bevaringskommittén 1983:107). År 1881 tillkom huslängan vid norra tomtgränsen (LA-arkiv).

Tidigare arkeologiska iakttagelser

På den aktuella fastigheten finns inga tidigare arkeologiska iakttagelser dokumenterade. I närområdet har flera ingrepp tidigare genomförts och kan ses på Kulturens Arkeologiska Generalkarta och Stads-GIS (figur 5). Dokumentationen från de äldre undersökningarna är begränsad och i vissa fall finns endast fynd noterade i arkivhandlingarna. Nedan följer ett urval av iakttagelserna, med information hämtad från Kulturens Lundaarkeologiska arkiv (LA-arkiv), om inget annat anges.

Figur 5. Schakt från undersökningen markerad i rött, tidigare undersökningar markerade i blått. Mot bakgrund av Kulturens arkeologiska Generalkarta. Fastighetskartan © Lantmäteriet.

År 1908 gjordes en iakttagelse i kv Paradis 41, strax söder om undersökningsområdet, där en husgrund bestående av gulrött tegel påträffades vid 1,30 m djup under marknivån. Flera fynd insamlades såsom hästskor, kniv, keramik, nyckel och formtegel. I den östra sidan av kvarteret genomfördes en arkeologisk kontroll år 1991, där matjordliknande massor påträffades vid 0,60 m djup.

Vid en grundgrävning år 1937, på grannfastigheten kv Paradis 43, framkom två stenskodda brunnar, en kullerstensläggning samt en syllstensrad. Arkivhandlingarna visar att syllstensraden tolkades vara lämningar efter en husgrund, som tillsammans med kullerstensläggningen påträffades vid 1,00 m djup under marknivån. En av brunnarna påträffades vid 1,60 m djup under markytan.

Vid en grävning för fjärrvärmekulvert i Bredgatan år 1982, påträffades ett flertal stenläggningar vilka tolkades vara äldre gatubeläggningar. Vid undersökningen uppmättes en kulturlagermäktighet om 1,85 m.

År 2005 utfördes en geoteknisk undersökning kv Paradis 43, där kulturlagermäktigheten noterades mellan 0,50–2,00 m djup. Moränlera påträffades mellan 1,50–2,00 m djup (Kulturens LA-arkiv).

I samband med en schaktningsövervakning i Bredgatan, för fjärrvärmeledningar år 2007, påträffades medeltida kulturlager mellan 0,80–1,20 m djup under markytan (Karlsson 2008).

Mellan åren 2017–2018 genomfördes flera schaktningsövervakningar i Bredgatan i samband med grävning av nya brunnar (Boström 2022). I höjd med kv Paradis 43 framkom mörka kulturlager vid ett djup av 3,00 m. Kulturlagret tolkades inte mer specifikt då det dokumenterades från schaktkanten, eftersom djupschaktet medförde risk för ras. I höjd med kv Paradis 42 påträffades omrörda kulturlager i schaktet, som använts som återfyllning i sentida ledningsschakt. I höjd med kv Paradis 41 påträffades medeltida kulturlager vid 1,70 m djup under markytan.

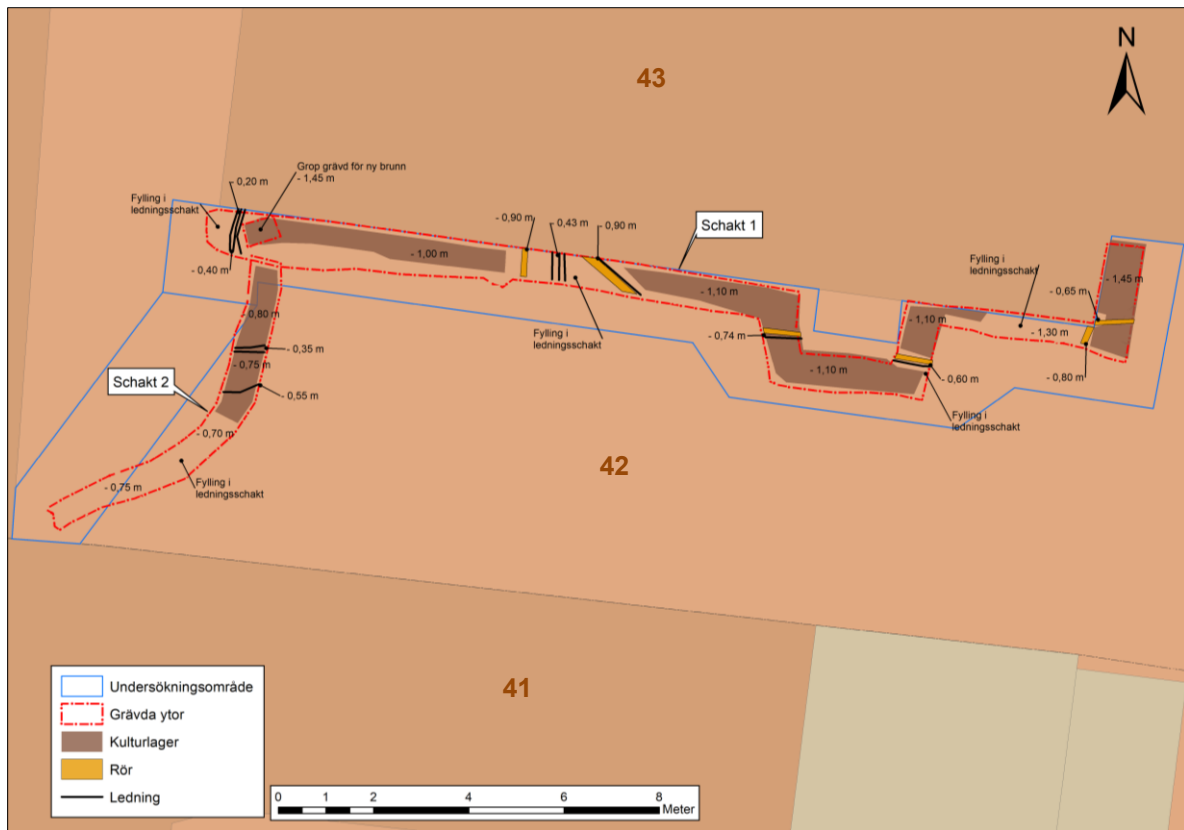
En arkeologisk schaktningsövervakning genomfördes i kv Paradis 43 år 2019, som visade på lämningar och välbevarade kulturlager vid 0,60 m djup under markytan. Lämningarna bestod av syllstenar och lergolv. Därtill påträffades ett silvermynt som var präglat i Lund mellan åren 1332–1360 AD. Ingen moränlera framkom vid undersökningen (Hultberg 2020).

Genomförande och dokumentation

Den arkeologiska undersökningen utfördes som en schaktningsövervakning, vilket innebar att dokumentationen fortlöpte parallellt med pågående arbete utfört av Hoff Entreprenader.

På grund av innergårdens storlek och befintliga byggnaders höjd, kunde RTK-GPS inte användas för inmätningar utan manuell digitalisering fick tillämpas. Schakten plan- och sektion dokumenterades enligt kontextuell dokumentationsmetod på ritfilm. De arkeologiska kontexterna fördes in via digital platta i dokumentationsprogrammet Intrasis. Kompletterande dokumentation gjordes med fotografi.

Arbetet inleddes med borttagandet av kullersten, därefter vidtog maskinschaktning. Totalt undersöktes omkring 25 m², fördelat på två schakt (figur 6). Schaktbredden minskade i förhållanden till ansökan, vilket gjorde schakten cirka en meter breda i toppen och mellan 0,60–0,80 m breda i schaktbotten. Den östra delen av undersökningsområdet hade en viss höjdskillnad jämfört med den västra delen, med en skillnad på cirka 0,60 m. Placeringen av schakt 2 avvek något från det ursprungliga undersökningsområdet (blå markerat i figur 6), i övrigt utfördes arbetet enligt ansökningshandlingarna. I texten används förkortningar: PM=makrofossilprov, C=sektion, K=kontext.

Figur 6. Undersökningsområde med schakt 1–2 samt schaktbottenplan i kv Paradis 42, Lund. Fastighetskartan © Lantmäteriet.

Figur 7. Översiktsfoto av den södra delen av schakt 1, som grävdes längs med den norra byggnaden. Fotografiet taget från väster.

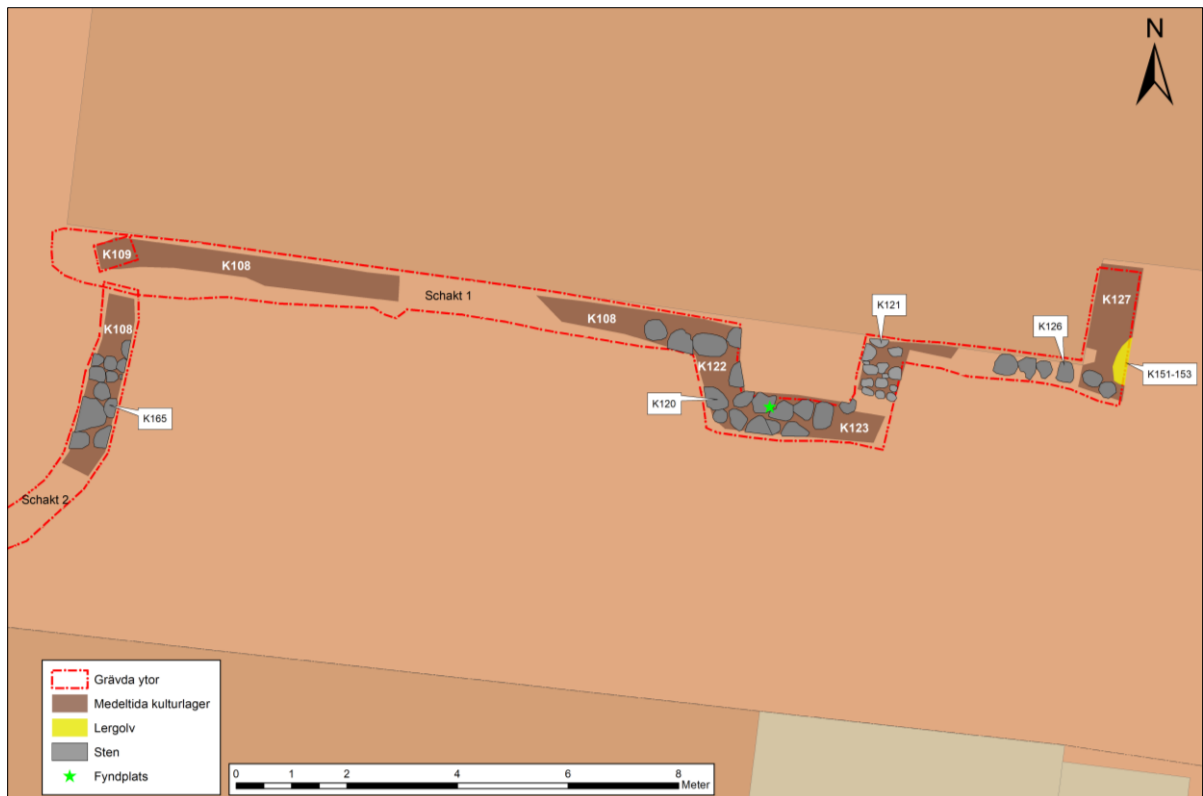
Schakt 1

Schaktet var beläget längs med den norra byggnadens sida och grävdes ned till 1,00 m djup i väster och 1,45 m djup i öster (figur 6). Området var relativt förskonad från sentida ingrepp. Ledningar påträffades mellan 0,20–0,90 m djup under befintlig marknivå (figur 6). I övrigt kunde intakta kulturlager och lämningar dokumenteras i större delen av schaktet (figur 8). Ingen morän påträffades vid undersökningen. Nedan följer den lagerföljden för schakt 1. Sektionsritningar med lagerbeskrivning återges i bilaga 1.

Under befintliga bärlager, vid 0,20 m djup, påträffades ett kulturlager innehållandes rött tegel, grus, djurben, kalkbruk och träkol (K102, K125, bilaga 1). Massorna utgjorde äldre kulturlager som hade omgrävts och lagts ut som utjämningslager för innergården samt inför uppförandet av den befintliga byggnaden. I lagret påträffades fynd av fönsterglas, kritpipsfragment, yngre rödgodskeramik, porslin, fajans och en skärva protostengods (KM99767:2–3, bilaga 2). Fynden antyder att äldre och yngre kontexter sammanblandats i utjämningslagret och föremålen indikerar en datering på 1600–1800-tal. I större delen av schaktet dokumenterades även ett kalkrikt gruslager, vid 0,70–0,90 m djup, som fungerat som bärlager för byggnaden som uppfördes år 1881 (K107, bilaga 1). Bärlagret sträckte sig cirka 1,50 m söderut från byggnaden.

Därunder, vid 0,85 m djup, framkom ett intakt äldre kulturlager bestående av mörkbrun, kompakt, fuktig, lerig sand med inslag av träkol, småsten, kalkprickar, gröna till gula sandfläckar (figur 8–10, K108, bilaga 1). Kulturlagret tolkades ha utgjort en äldre markyta, del av en stadsgård. I lagret förekom rikligt med djurben och horn som avfallsmaterial, men som inte samlades in då de ej hade spår efter bearbetning. Ugnskakelfragment, en nit och keramik av yngre rödgods insamlades (KM99767:6, bilaga 2). Kulturlagret var främst belägen i den västra delen av undersökningsområdet och tolkades i fält vara senmedeltida, baserat på fyndmaterialet.

I schaktets centrala del dokumenterades ett flertal större stenar vid 0,85–1,00 m djup (figur 8, 11, K120). Stenarna var 0,40–0,55 m i diameter stora och tolkades ha utgjort en stenläggning för en gårdsplan. Direkt på stenarna fanns ett tunt smutslager och däri påträffades en medeltida kam (figur 8, K122, bilaga 1–2). Vidare insamlades ett jordprov från brukningslagret för makroskopisk analys, i syfte att få en bättre förståelse av hur ytan har använts (PM157, K122, bilaga 3). Analysen redovisas i nästkommande avsnitt, under rubriken *Resultat*. Strax nordost om stenläggningen K122 dokumenterades ytterligare en stenläggning bestående av något mindre stenar, vilken kan tolkas ha utgjort en gång (figur 8, 12, K121, bilaga 1).

Figur 8. Planritning av schakt 1–2 med kulturlager och lämningar dokumenterade vid schaktbotten. Fastighetskartan © Lantmäteriet.

Figur 9. Översiktsfoto av muren för den norra byggnaden, med underliggande gruslager (K107) och i schaktbotten kan mörka kulturlager ses (K108). Fotografiet taget från söder.

Figur 10. Centrala delen av schakt 1. Stenläggning K120 tolkade vara del av en gårdsplan, påträffade vid cirka 1 m djup under marknivån. Fotografi taget från väster.

I den östra delen av schaktet, under ett utjämningslager, påträffades äldre raseringsmassor vid 1,00 m djup under befintlig markyta (K154, bilaga 1). Lagret bestod av gråbrun lera med inslag av småsten, träkol, rikligt med rött tegel och tegelkross samt kalkprickar. Från raseringslagret insamlades fynd av äldre rödgodskeramik, som vanligen dateras till 1250–1400-tal (KM99767:7, bilaga 2). Öster om stenläggningen (K121) fanns en sentida nedgrävning och ett höganäsrör som grävt sönder de äldre lämningarna, men i återfyllnadsmassorna iaktogs två stora stenar som troligen tidigare har legat på platsen. Längre österut i schaktet påträffades flera syllstenar liggandes i sitt ursprungsläge, vid mellan 0,80–1,10 m djup. Syllstenarna var belägna under ovannämnda raseringslagret K154 och representerar troligen en hög-/senmedeltida husgrund (figur 8, K126).

Vid fortsatt grävning norr om syllstenarna dokumenterades ett brandlager innehållandes rikligt med träkol och sot (K150, bilaga 1). Därunder, vid 1,45 m djup under markytan, framkom ett lergolv (figur 8, K151). Stratigrafiskt var lergolvet belägen på en lägre nivå än de syllstenar som påträffats, vilket kan tyda på en äldre huskonstruktion. Lergolvet var utlagd över ett tunt lager med sot och aska (K151) och undertill iaktogs ytterligare ett lergolv (K153). De olika skikt av lergolv undersöktes inte vidare, då entreprenören inte avsåg att gräva ytterligare. En mindre del av lergolvet (K152) samt sotlagret (K151) blottades och undersöktes för hand i samband med provtagning.

Norr om lergolvet fanns ett kulturlager vid schaktbotten på 1,45 m djup (figur 8, K127). Lagret var svårtolkat eftersom det endast exponerades på ytan, men kan möjligen ha utgjort en del av en golvyta för inomhusbruk.

Figur 11. Centrala delen av schakt 1. Stenläggning K121 tolkad vara en eventuell stenlagd gång, del av en gårdsplan. Fotografi taget från söder.

Schakt 2

Schakt 2 var beläget i fastighetens västra del och sträckte sig från den norra byggnaden till den södra murväggen (figur 8). Schaktdjupet var omkring 0,75 m. Schaktets södra del bestod av gul, lucker sand och omrörda kulturlager, vilka påförts vid tidigare ledningsdragningar, utjämningar av markytan och vid grävning av en brunn. Ledningar påträffade i den norra delen av schaktet framkom vid ett djup mellan 0,35–0,55 m (figur 12).

Omrörda kulturlager framkom vid mellan 0,20–0,55 m djup (K101, K102, K106, bilaga 1). Därunder, vid 0,70 m djup iaktogs samma kalkrika gruslager som tidigare påträffats i schakt 1 och som tolkats vara bärlager för byggnaden som uppfördes år 1881 (K107, bilaga 1). Bärlagret sträckte sig i detta schakt cirka 2,00 m söderut från den norra befintliga byggnaden.

Vid ungefär 0,60 m djup påträffades ett flertal större stenar i schaktets norra del (figur 8, K165, bilaga 1). Stenarna tolkades ha utgjort en stenläggning, som en del av en gårdsplan och var belägna i ett marklager som tidigare dokumenterats i angränsande schakt 1 (figur 8, K108, bilaga 1). Stenläggningen tolkades vara samtida med den stensatta gårdsplanen som påträffats längre österut på fastigheten.

Figur 12. Översikt av schakt 2, där en sektion upprättades mot den östra sidan. Höger i bilden kan flera ledningsdragningar ses, som fortlöpte i en öst-västlig riktning. Under de omrörda massorna dokumenterades mörka, intakta kulturlager (K108). Fotografi taget från väster.

Resultat

Genom att kombinera resultaten från tidigare undersökningar på angränsande fastigheter med de aktuella resultaten inom undersökningsområdet, framträder en bild av en stadsgård som använts under flera generationer.

Tidigmedeltid

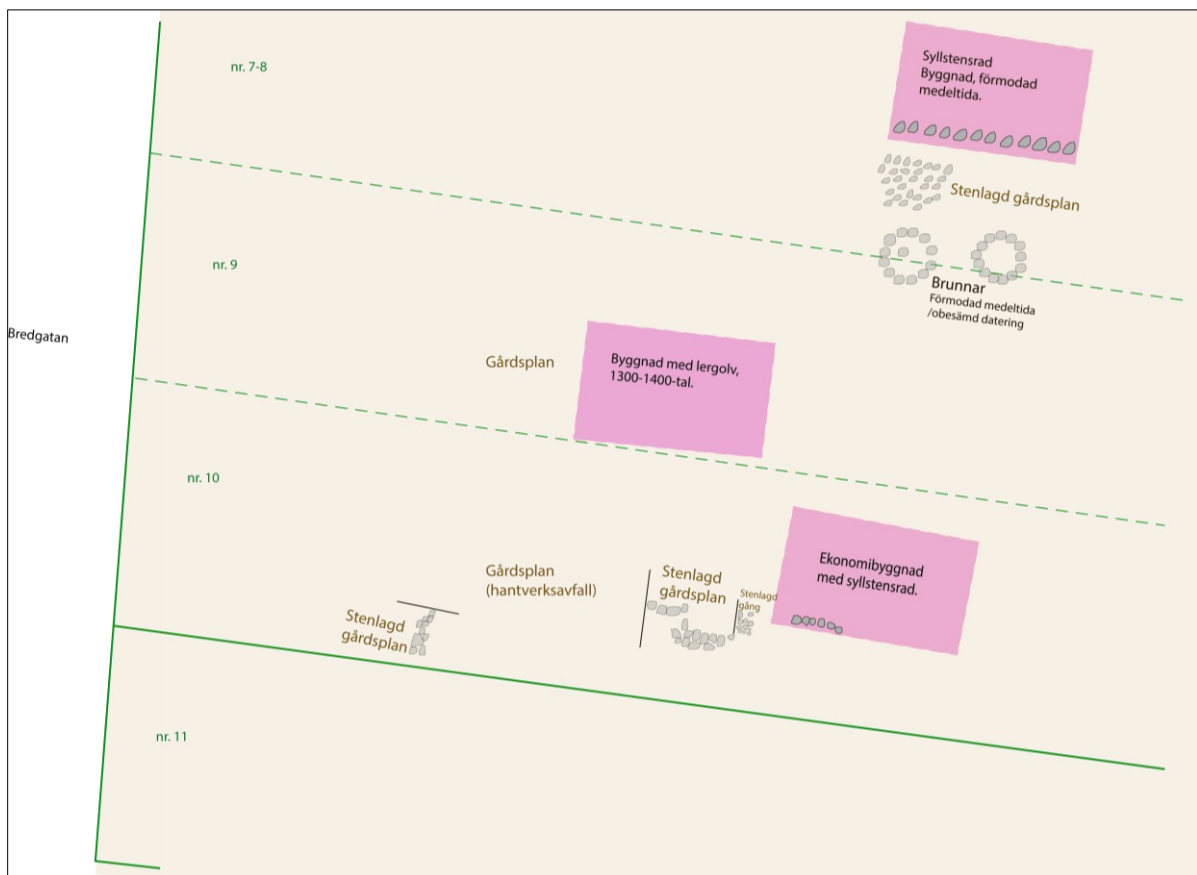
De tidigmedeltida lämningarna har endast berörts ytligt vid undersökningen, vilket medför att platsens äldsta historia fortfarande är bevarad under mark. Fynd av östersjökeramik i ett yngre utjämningslager antyder att äldre och yngre kontexter sammanblandats, men att en tidigmedeltida närvaro funnits på platsen.

I den östra delen av undersökningsområdet dokumenterades ett lergolv med två bevarade skikt. I ett försök att klargöra byggnadens funktion och datering togs ett jordprov i det yngsta lergolvsskiktet som var framtagen i schaktet. Lergolvet har daterats till att ha varit i bruk under tidigmedeltid, där en rågkärna skickades till ¹⁴C-analys som gav resultat till 1030–1158 AD Kal sigma 2 (bilaga 5). Makrofossilanalysen visade bland annat spår av köksavfall som fiskfjäll samt fiskben, hasselnötsskal, skalkorn och råg. Växter som kan komma från åkerogräs inkluderar svinmålla, pilört samt våtarv. Vidare noterades i provet spår av träkol, granbarr, förkolnade örtfragment, slank- och hundstarr. Analysen visar att makrofossilmaterial skildrar material som kommer från en köksmiljö. Ser man till byggnadens placering på tomten, kan byggnadens funktion knytas till de aktiviteter som en ekonomibyggnad hade under tidigmedeltid. Vid 1000-talets början till 1000-talets mitt skedde en reglering av tomtstrukturer i Lund och eftersom placeringen av denna byggnad är cirka 28 meter från nuvarande Bredgatan, stärker det resonemangen om en ekonomibyggnad (Johansson Hervén 2008:266). I jämförelse med samtida hus från Lund, kan gården då ha bestått av en gårdsbyggnad närmast gatan, med flera ekonomibyggnader inne på tomten.

Förekomsten av förkolnat granbarr är något som bör beröras då det är ett något ovanligt makrofossilfynd från det medeltida Lund, enligt arkeobotanikern Jens Heimdahl (bilaga 4). Under medeltiden förekom gran främst i de nordostliga delarna av Skåne samt i norra Blekinge, men blev vanligt förekommande i södra Skåne och i närheten av Lund först under 1700-talet (Heimdahl 2024-12-05, bilaga 4). Det finns inga tidigare kända resultat av granbarr i makrofossilanalyser som genomförts på tidigmedeltida kulturlager från Lund. Pollen av gran har däremot tidigare påträffats på exempelvis Mårtenstorget i kulturlager som daterats vara tidigmedeltida (Bakunic Fridén 2024). Det är osäkert vad förekomst av gran indikerar. De kan vara långtransporterade och komma från barrskogar norr om Skåne. Norr om Skåne är granbarr vanliga i medeltida svenska städer. De tolkas ofta som spår av granris som använts till att täcka över mark och golvytor (Heimdahl 2024-12-05, bilaga 4). Hur har då fragment av granbarr hamnat i ett tidigmedeltida lergolv i Lund? Mest sannolikt kan det förklaras med att gran har transporterats till platsen, som virke och där grenar funnits kvar.

Hög-/senmedeltid

Vid aktuell undersökning påträffades en stenlagd gårdsyta samt ett flertal syllstenar som utgjort en äldre husgrund (figur 13). Huskonstruktionen avgränsades i norr av den befintliga byggnaden, i väster av en stensatt gårdsplan, och troligen har en fortsättning i de övriga väderstrecken. I närområdet har tidigare husgrunder och stenläggningar av medeltida karaktär påträffats, främst belägna norr om det aktuella undersökningsområde (figur 13). Dock har inte alla lämningar daterats. Vid undersökningen år 2019, invid fastighetsgränsen, hittades ett silvermynt belägen strax ovanpå ett lergolv. Myntet, en penning, präglades i Lund under Magnus Erikssons regeringstid mellan åren 1332–1360, vilket daterade byggnaden till hög-/senmedeltid. Möjligen är byggnaden samtida med den nu påträffade husgrunden och kan ha ingått i samma gårdstomt under den perioden (figur 13).

Figur 13. Rekonstruktion av troligt tomtutnyttjande under senmedeltid. Rosa markerad visar på byggnadernas troliga utbredning, ljusgul färg avser tomtmark och grönmarkerad linje visar tomtränser efter Anders Andrén's rekonstruktion av Lund omkring år 1500 (Andrén 1984:37). Rekonstruktionen är baserad efter resultat från tidigare arkeologiska undersökningar samt aktuella undersökningsresultat.

Utbredningen av den medeltida stadsgården är inte helt fastställd, men vars struktur börjar att klarna. Kvarterets äldsta omnämmande i skriftliga källor är från mitten av 1500-talet, då en smed arrenderade tomten. Anders Andrén's tomtrekonstruktion av området omkring år 1500 visar att tomtränserna är något osäkra för den aktuella fastigheten, mot den norra sidan (Andrén 1984:37). Det finns heller inga

tomtgränser som bekräftats vid tidigare arkeologiska undersökningar gällande Andréns tomtgräns för tomtnummer 7–10. Det är inte omöjligt att tomtgränserna under medeltid var något bredare än vad som tidigare antagits och att de hög-/senmedeltida lämningarna från aktuell undersökning skildrar en ekonomibyggnad som tillhörde en större gårdstomt (figur 13). Lämningarna från 1937-års och 2019-års undersökning (med undantaget av en brunn) påträffades vid liknande nivå som lämningarna från aktuell undersökning, vilket innebär att flera av lämningarna kan ha varit samtida.

På en stenlagd gårdsplan som undersöktes, insamlades fynd av en benkam från ett brukningslager (figur 14, KM99767:5, bilaga 2). Kammen är en sammansatt dubbelkam med bevarade järnnitar i en enkel rad. Inga ändskivor av kammen var bevarade, men på skenan finns ett kryss inristad. Denna typ av dubbelskenkam har tidigare påträffats i Lund och kan generellt dateras mellan 1250–1300-talets andra hälft (Blomqvist 1942:154). Den glesa nitraden kan vidare snäva in dateringen till 1300–1400-tal (Broberg & Hasselmo 1981:84).

Figur 14. KM99767:5. Medeltida dubbelskenkam av djurben med bevarade järnnitar och ett inristad kryss.

Vidare insamlades ett jordprov från brukningslagret från gårdsplanen för makroskopisk analys (K122), bilaga 1). Analysen visade ett välbevarat makrofossilmaterial med spår av köksavfall som förkolnat skalkorn, råg, träkol, bevarat vedfragment, örtfragment, fiskben, fjäll från abborre och benfragment. Fragment som indikerar stalldynga är olika sorter av starr, men som även kan ha använts för gödsling inom gårdstomten. Förekomst av nässlor och fläder betraktas som vanligt förekommande och del av den lokala floran under denna period (bilaga 3). Inslag av rött tegelfragment och fynd av yngre rödgods stärker ytterligare resonemanget att kulturlagret kan dateras till senmedeltid.

Den del av gårdsytan som inte var stensatt, i norra delen av undersökningen, innehöll rikligt med fynd av djurben och horn som avfallsmaterial. Detta betraktas vara hantverksavfall. På gårdsytan påträffades även fynd som indikerar hushållsavfall, som grönglaserad ugnskakel och yngre rödgodskeramik (bilaga 2).

Tidigmoderntid

Från tidigmodern tid insamlades fynd som kritpipor, fajans och porslin, vilka påträffades i ett utjämningslager. Tillsammans med påträffade fragment av östersjökeramik och protostengods antyds det att äldre och yngre kontexter har sammanblandats. Inga intakta tidigmoderna kulturlager eller lämningar kunde dokumenteras vid undersökningen. Dessa har sannolikt avröjts i samband med uppförandet av den befintliga byggnaden, som byggdes år 1881. Resten av den nuvarande bebyggelsen inom fastigheten uppfördes i olika etapper under 1800-talet.

Kulturlagerstatus och måluppfyllelse

Arbetet utfördes enligt undersökningsplanen och ingreppet i fornlämningen har dokumenterats på ett vetenskapligt arbetssätt.

Intakta äldre kulturlager som undersökts inom fastigheten uppvisade god bevaringsgrad, med sannolikt flera generationer av medeltida bebyggelse som en gång stått på platsen. Organiskt material påträffades och kulturlagren hade en förhållandevis hög fuktighet. Lagerskiljen var tydliga och den djupare stratigrafien var opåverkad av moderna ingrepp från ett djup av 0,70–0,85 m. Ingen moränlera iaktogs vid schaktningsarbetet.

Rekommendationer inför framtida markarbeten

I samband med framtida markingrepp föreslås att möjligheten till arkeologiska undersökningar bibehålls. Inom den aktuella fastigheten och de närliggande fastigheterna finns lämningar kvar från den medeltida bebyggelsen. Den tidigmedeltida perioden är också fortfarande relativt utforskad och på platsen kvarstår lämningar samt kulturlager från denna tid. Området har potential att belysa Lunds medeltida historia och bidra till en ökad kunskap om platsen och fornlämningen.

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens dnr	3918–2024
Fornlämningsnr	RAÄ Lund 73:1
Lämningsnr, fornreg	L1988:5459
Kulturens projektnr	A_2024_0022
Trakt/kvarter/fastighet	Paradis 42
Socken	Lunds stad
Kommun	Lund
Län	Skåne
Typ av exploatering	Dräneringsarbeten
Uppdragsgivare	Brf Bredgatan 16
Typ av undersökning	Arkeologisk schaktningsövervakning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Imelda Bakunic Fridén
Övrig personal	-
Fältarbetstid	2024-06-03 – 2024-06-14
Fälttid, arkeolog, tim	30 h
Yta, m²	25 m ²
Kubik, m³	Mellan 24–32 m ³
Fyndmaterial	KM99767:1–7. 24 fyndposter. Fynden förvaras efter fyndfördelning på Kulturens magasin Diabasen.
Ritning, dokumentation	2 st A3 ritfilm: 4 sektionsritningar skala 1:20, 1 planritning skala 1:100, digitala inmättningsfiler i Kulturens Stads-GIS
Foto	33 digitala fotografier
Analyser	Makrofossilanalys, ¹⁴ C-datering
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen Paradis 42

Referenser

- André, Annika & Högstedt, Christina. 1990. Kartornas Lund. 1580-talet till 1950. *Gamla Lund Förening för bevarande av stadens minnen. Årsskrift 72*. Lund
- Andrén, Anders. 1980. Lund. Rapport Medeltidsstaden 26, Riksantikvarieämbetet och Statens Historiska Museum. Stockholm
- Andrén, Anders. 1984. Lund. Tomtindelning, ägostruktur, sockenbildning. I: *Medeltidsstaden 56*. Riksantikvarieämbetet. Stockholm
- Bakunic Fridén, Imelda. 2024. Innerstaden 2:1, Mårtenstorget. Fornlämning L1988:5459/ RAÄ Lund 73:1 Lunds stad och kommun, Skåne län Arkeologisk undersökning & schaktningsövervakning 2023. Kulturmiljörapport 2024:5. Kulturen, Lund
- Bevaringskommittén. 1983. Lunds stadskärna. Bevaringsprogram Krafts rote. Lund. Bevaringskommittén
- Blomqvist, Ragnar. 1942. Kammar från Lunds medeltid. I: *Kulturen: en årsbok till medlemmarna av Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige. År 1942*. s.133–162
- Blomqvist, Ragnar. 1978. *Lunds historia 2. Nyare tid*. Lund
- Boström, Sebastian. 2022. Bredgatan. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2017–2018. *Kulturmiljörapport 2022:12*. Kulturen, Lund
- Broberg, Birgitta & Hasselmo, Margareta. 1981. *Medeltidsstaden 30. Keramik, kammar och skor från 7 medeltida städer: fyndstudie*. Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer, Stockholm. s. 72–85
- Hultberg, Adam. 2020. Kv Paradis 43. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. *Kulturmiljörapport 2020:37*. Kulturen, Lund
- Johansson Hervén, Conny. 2008. Den tidiga medeltidens Lund- vems var egentligen staden? I: Andersson, H., Hansen, G. & Oye, I. (red.) *De förste 200 årene-nytt blick på 27 skandinaviske middelalderbyer*. UBAS - Universitetet i Bergen Arkeologiske Skrifter. Nordisk 5. Bergen
- Karlsson, Mattias. 2008. Lunds medeltida stad och Lilla Råby bytomt. Schakt för fjärrvärmeledningar. Arkeologiska förundersökningar 2006–2008. *Arkeologiska arkivrapporter från Lund*, nr 328. Kulturen, Lund

Övrigt

Kulturens LA- och LB-arkiv

Bilagor

1. Plan- och sektionsritningar

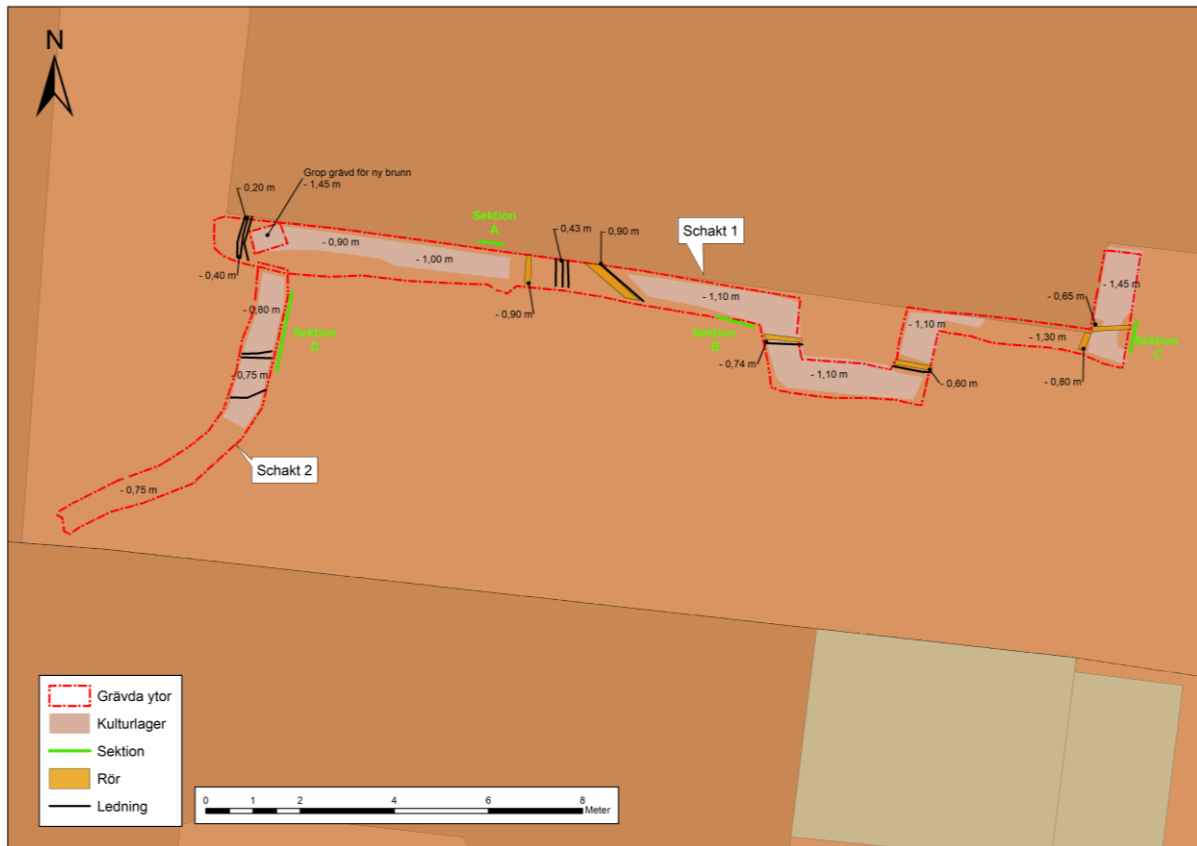
2. Fyndlista

3. Konserveringsrapport. Åsa Tornborg, Kulturen.

4. Analys av jordprover från Paradis 42, Lund. Teknisk rapport. 2024-12-05. Jens Heimdahl, Arkeologerna-Statens historiska museer

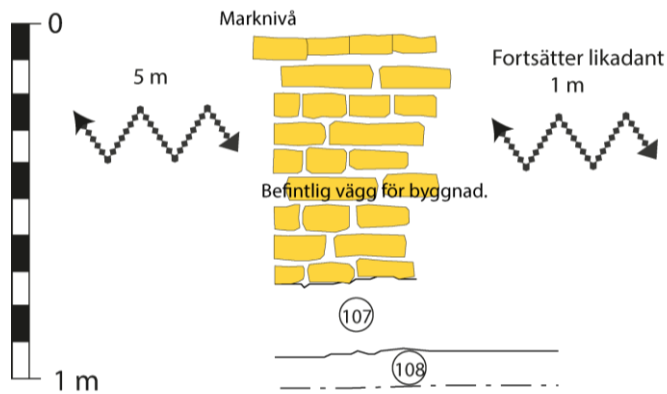
5. Resultat av ¹⁴C-datering av makrofossil från Paradis 42, Lund, Skåne. (p6176) Melanie Mucke, Ångströmlaboratoriet Tandemlaboratoriet, Uppsala Universitet.

Bilaga 1. Plan- och sektionsritningar

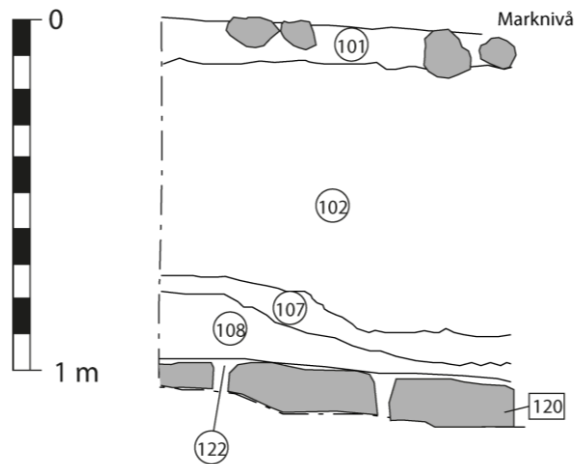
Planritning över schakt 1–2 i kv Paradis 42. Grön linje markerar läget för sektionerna. Mot bakgrund av fastighetskartan © Lantmäteriet

Sektion A, schakt 1. Norra sektionen.

Symbolförklaringar	
⑬	Lager
▽⑬	Fyllning
⑬	Stolphål
⑬	Konstruktion
⑬	Nedgrävning
—	Det stratigrafiska objektets begränsning
- - -	Schaktbegränsning
- · - · -	Skuren av yngre nedgrävning
- · - · -	Osäker begränsning
▲▲▲	Släntpilar

Sektion B, schakt 1. Södra sektionen.

Lagerbeskrivning för sektion A och B:

101. Brunrå-gul, heterogen, kompakt, torr grusig sand. Inslag av djurben, kalkbruk, sten, lera, rötter, träkol, rött och gult tegelkross, järnspik, skifferplattor och oidentifierat metallskrot. Bärlager/utjämningslager för befintlig kullerstensbeläggning på innergård.

102. Brunrå, kompakt, något fuktig, grusig sand. Inslag av rött tegelkross och tegelbrockor, träflis, sten, träkol och djurben. Omrörda kulturlager. Påfört som utjämningslager.

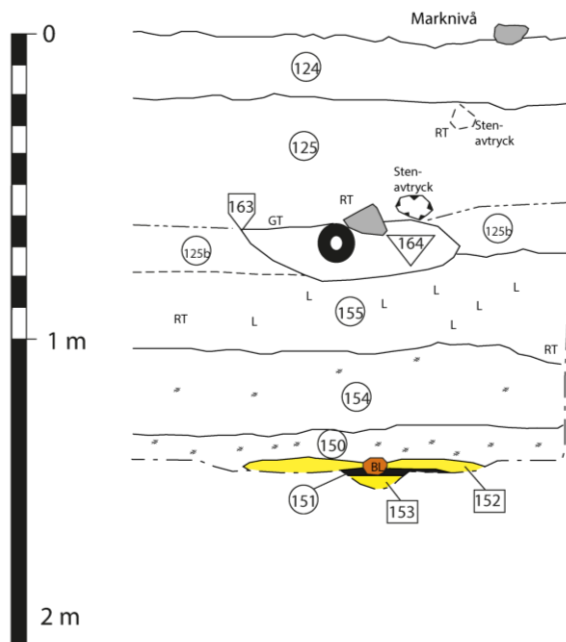
107. Vitt-beige, hårt packat, kalkrikt gruslager. Inslag av sparsamt med prickar av träkol och rött tegel. Fungerade som bärlager för byggnaden som uppfördes år 1881.

108. Mörkbrun, kompakt, något homogen, fuktig, fet, lerig sand. Inslag av träkol, småsten, kalkprickar, rött tegelkross, järnspik, djurben, keramik, samt grön-gula sandfläckar. En äldre markyta, del av en gårdsmiljö. Troligen senmedeltida.

120. Konstruktion, stenläggning. Stenar mellan 0,40–0,55 m i diameter stora. Stenläggning, del av gårdsplan.

122. Mörkbrun, kompakt, homogen, fuktig, fet, lerig sand. Svårt att särskilja från ovanliggande K108, men lagret K122 var något mer homogen. Brukningslager. Tunt smutslager ovanpå stenläggning K120.

Sektion C, schakt 1. Östra sektionen.

Lagerbeskrivning för sektion C:

124. Gulbrun, lucker, torr sand. Bärlager för befintlig kullerstensläggning/innergård.

125. Brungrå, heterogen, kompakt, fuktig lera. Inslag av kalkbruk, grus, djurben, träkol, rött tegelkross och brockor. Utjämningslager. Omrörda kulturlager som återdeponerats vid tidigare markingrepp.

125b. Brungrå, heterogen, kompakt, fuktig lera. Inslag av kalkbruk, grus, djurben, träkol, rött tegelkross och brockor. Något fuktigare än ovanliggande lager. Utjämningslager. Omrörda kulturlager som återdeponerats vid tidigare markingrepp.

150. Gråbrun-svart, fuktig, något homogen, fet, kompakt lera. Inslag av bränd lera, kalkprickar, rött tegelfragment. Lik ovanliggande K154, men K150 hade rikligt inslag av träkol. Brandlager.

151. Svart lins av träkol och grå aska. Brandlager. Tidigmedeltid.

152. Gul, kompakt lera. Lergolv. Tidigmedeltid, ¹⁴C-datering 1030–1158 AD.

153. Ljusgul, kompakt, lera. Eventuellt lergolv, ej undersökt. Troligen tidigmedeltid.

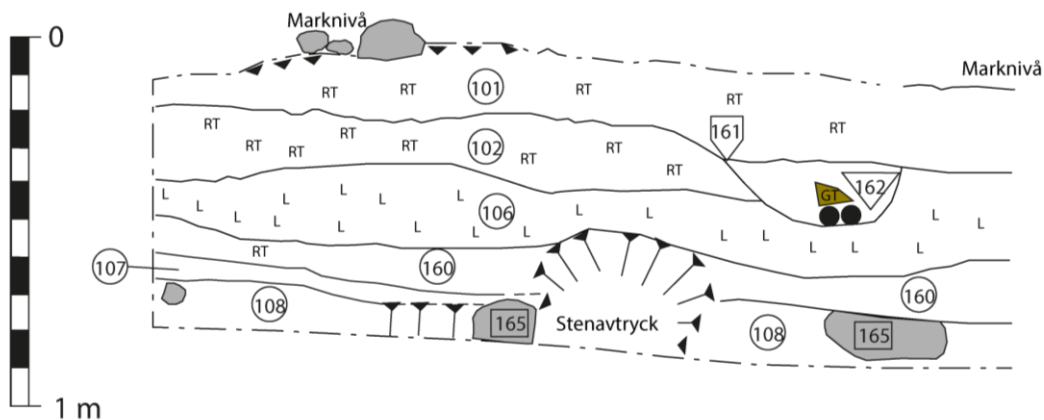
154. Gråbrun, kompakt, heterogen, fuktig lera. Inslag av djurben, småsten, träkol, rött tegelkross och kalkprickar. Raseringslager.

155. Grågul, kompakt, fuktig lera. Rikligt inslag av rött tegelkross och ett fåtal träkolsprickar. Utjämningslager.

163. Nedgrävning, ledningsschakt.

164. Gul, lucker, torr sand. Fyllning till ledningsschakt.

Sektion D, schakt 2. Östra sektionen.

Lagerbeskrivning för sektion D:

101. Brungrå-gul, heterogen, kompakt, torr grusig sand. Inslag av djurben, kalkbruk, sten, lera, rötter, träkol, rött och gult tegelkross, järnspik, skifferplattor och oidentifierat metallskrot. Bärlager/utjämningslager för befintlig kullerstensbeläggning för innergård.

102. Brungrå, kompakt, något fuktig, grusig sand. Inslag av rött tegelkross och tegelbrockor, träflis, sten, träkol och djurben. Omrörda kulturlager. Påfört som utjämningslager.

106. Grågul, kompakt, heterogen, något fuktig lera. Inslag av tegelkross, sandfläckar och träkol. Påförd lera, utjämningslager.

107. Vitt-beige, hårt packat, kalkrikt gruslager. Inslag av sparsamt med prickar av träkol och rött tegel. Fungerade som bärlager för byggnaden som uppfördes år 1881.

108. Mörkbrun, kompakt, något homogen, fuktig, fet, lerig sand. Inslag av träkol, småsten, kalkprickar, rött tegelkross, järnspik, djurben, keramik, samt grön-gula sandfläckar. En äldre markyta, del av en gårdsmiljö. Troligen senmedeltida.

160. Gråbrun, fuktig, kompakt, fet, heterogen lera. Inslag av sandfläckar, rött tegelfragment, småsten, träkol, kalkprickar. Påminner om K108, men K160 var mer torrare och hade stort inslag av omrörda, yngre massor. Tidigare uppgrävda kulturlager som återdeponerats på platsen, efter att det kalkrika bärlagret (K107) förts på ytan.

161. Nedgrävning, ledningsschakt.

162. Beige, torr, lucker sand. Innehåller gult tegel som låg på två ledningsrör. Fyllning till ledningsschakt.

165. Konstruktion, stenläggning. Stenar mellan 0,30–0,40 m i diameter stora. Stenläggning, del av gårdsplan.

Bilaga 2. Fyndlista

Kv Paradis 42

Kulturens inventariebeteckning: KM99767

Fyndnr.	Kontext:	Material	Sakord	Antal frag.	Vikt (g)	Typ	Del	Kommentar
KM99767:1	K101, utjämningslager	Järn	Spik	1	16			Avförd.
KM99767:1	K101, utjämningslager	Keramik	Trebensgryta	3	228	Yngre rödgods	Fot Skaft	
KM99767:1	K101, utjämningslager	Keramik	Fat	6	59	Yngre rödgods	Buk Mynning	Ett fragment med vitgul glasyr, två fragment med beige glasyr, ett fragment med grön glasyr och två fragment med svartbrun glasyr.
KM99767:1	K101, utjämningslager	Bränd lera	Kritpipa	3	10		Skaft	
KM99767:1	K101, utjämningslager	Keramik	Krus	2	61	Yngre rödgods	Mynning Öra	En skärva med gul linjedekor på insidan och en skärva med brungrön glasyr.
KM99767:2	K102, utjämningslager	Keramik	Kanna	5	132	Yngre rödgods	Botten Buk	
KM99767:2	K102, utjämningslager	Glas	Fönsterglas	1	2			
KM99767:3	K125, omrörda kulturlager	Bränd lera	Kritpipa	2	7	Kritpipa	Skaft	
KM99767:3	K125, omrörda kulturlager	Keramik	Fat	2	77	Yngre rödgods	Mynning	
KM99767:3	K125, omrörda kulturlager	Keramik	Trebensgryta	1	64	Yngre rödgods	Fot	
KM99767:3	K125, omrörda kulturlager	Keramik	Kruka	3	58	Yngre rödgods	Buk Mynning	
KM99767:3	K125, omrörda kulturlager	Keramik	Krus	1	3	Nästanstengods /Protostengods	Buk	
KM99767:3	K125, omrörda kulturlager	Keramik	Kopp	1	14	Porslin		Med blå dekor.

KM99767:3	K125, omrörda kulturlager	Keramik	Fat	3	19	Fajans	Mynning Buk	
KM99767:4	K106, utjämningslager	Bränd lera	Kritpipa	1	7		Skaft	
KM99767:4	K106, utjämningslager	Keramik	Trebensgryta	1	54	Yngre rödgods	Skaft	
KM99767:4	K106, utjämningslager	Keramik	Kärl	1	20	Östersjökerami k	Mynning	Blank beläggning på insidan, vågbandsdekor på utsidan.
KM99767:5	K122, brukningslager	Ben	Kam	1	7	Sammansatt dubbelkam	Mellanskiva Skena Tand	Inga ändskivor är bevarade. Sammansatt med en enkel rad av tre nitar, längs skenans mitt. Två skenor på vardera sida. Platt botten på skenan, med profilerad tvärsnitt. Dekorerad med ett kryss mellan två nitar. Konserverad. Datering: 1300–1400-tal.
KM99767:5	K122, brukningslager	Keramik	Kärl	2	19	Yngre rödgods	Buk	Med brun till brungul glasyr på insidan av kärlet.
KM99767:6	K108, äldre markyta	Keramik	Trebensgryta	1	25	Yngre rödgods	Fot	
KM99767:6	K108, äldre markyta	Keramik	Kärl	1	4	Yngre rödgods	Buk	
KM99767:6	K108, äldre markyta	Kakel	Ugnskakel	1	17			Grönglaserad.
KM99767:6	K108, äldre markyta	Järn	Nit	1	22			5 cm i längd. Avförd.
KM99767:7	K154, raseringslager	Keramik	Kärl	1	3	Äldre rödgods	Buk	

Bilaga 3. Konserveringsrapport

Åsa Tornborg, Kulturen.

Datum: 2024-07-02

Konserveringsrapport

Sakord:	Fyndnummer:
Kam i ben	KM 99767:5
Fyndplats:	Konservator:
Kvarteret Paradis 42	Åsa Tornborg

Beskrivning

Dubbelkam i ben, med tre nitar i järn. Bägge ändar saknas. Tänderna är grövre på ena sidan och finare på den andra. Dekoration i form av ett ristat kryss mellan två av nitarna.

Tillstånd

Kom in i vått, ej rengjort tillstånd. Stabil och med två tillhörande fragment.

Åtgärd

Rengjordes med pensel och träpinne i destillerat vatten. Torkades långsamt under uppsikt. De två lösa fragmenten limrades fast med 30% paraloid B72 (metylakrylat) i aceton. De blottade delarna av nitarna konsoliderades med 10% B72 i aceton.

1 Kam före konservering

2 Kam efter konservering

KULTUREN

Bilaga 4. Analys av jordprover från Paradis 42, Lund. Teknisk rapport

Jens Heimdahl, Arkeologerna-Statens historiska museer 2024-12-05

Bakgrund

Under den arkeologiska schaktningsövervakningen av kv Paradis 42, Lund (Projekt A_2024_0022) insamlades två jordprover för makroskopisk analys med fokus på växtrester. Proverna insamlades från ett lergolv samt underliggande sot/brandlager (PM 156), samt ett brukningslager på en syllstenskonstruktion (PM157), från det tidigmedeltida Lund. Målsättningen med analyserna har varit att försöka se spår av aktiviteter som bedrivits och miljöer som på platsen. I uppdraget ingick även att plocka ut material med kort egenålder för ¹⁴C-datering ur provet från golvlagret.

Metod och källkritik

Provtagningen genomfördes av arkeologerna under utgrävningen. Inkomna till laboratoriet mättes provvolymen vart efter proverna preparerades genom flotation och våtsiktades i siktar med minsta maskstorlek 0,25 mm. Identifieringen av materialet skedde under ett stereomikroskop med 6–100 gångers förstoring. I samband med bestämningarna utnyttjades litteratur (främst Von Jacomet 2006 och Cappers m. fl. 2012) samt referenssamlingar av recenta fröer. Den makroskopiska analysen har främst behandlat växtmakrofossil (som inte är ved eller träkol), men även puppor, fekalier, smältor, slagg, ben mm har eftersökts. Fröer och frukter har räknats till antal. Till datering av PM 156 valdes en förkolnad rågkärna.

Bevarandegraden i proverna var låg, och främst förkolnat växtmaterial var bevarat. Den låga bevarandet beror troligtvis på hög dränering och syresättning i marken, men få spår av moderna rotträdar påträffades. Det förkolnade materialet bedöms huvudsakligen ligga *in situ* sedan övergivandet och eventuell omlagring av material bedöms ha skett innan depositionstillfället. I provet från brukslagret fanns även små mängder hårt slitna oförkolnade fröer bevarade. Flera av dessa bedöms representera den äldre kontexten med hög sannolikhet, men vissa arter, som fläderkärnorna är mer svårbedömda då sådana gärna samlas in av myror vilket kan leda till omfattande omlagring.

Analysresultat

I resultattabellen har fragmenterade material som inte är förkolnade fröer och frukter kvantifierats enligt en grov relativ skala om en till tre prickar, där en prick ● innebär förekomst av enstaka (ca 1–5) fragment i hela provet. Två prickar ●● innebär att materialet är vanligt – att det hittas i alla genomletningar av de subsamplingar som görs. Tre ●●● prickar innebär att materialet kan sägas dominera provet, att man hittar det var man än tittar.

De identifierade växtfröerna har grovt kategoriserats i olika tafonomiska grupper för att underlätta tolkningen, och förkolnat och oförkolnat material har separerats i tabellen.

Resultatet av dateringen av rågkärnan från PM 156 blev perioden 1030–1158 e.Kr, med 2σ (Ua-85320).

Paradis 42, Lund			PM	156	157	
			KL	152	122	
			Kontext	Lergolv	Brukslager/ konstr. Lager	
			Analyserad vol. l	2,4	1,5	
Fragmenterade material	Förkolnade vedväxter	Träkol	●●●	●●		
		Granbarr	●			
	Oförkolnade vedväxter	Träfragment/ved		●●		
	Förkolnade örter	Örtfragment	●	●		
	Animaliskt köksavfall	Däggdjurs- och fågelben			●	
		Fiskfjäll och fiskben		●	●	
		Abborrfjäll			●	
Övrigt	Tegelfragment			●		
Oförkolnade frukter/fröer						
Äng	Slankstarr-typ	<i>Carex flacca</i> -type			2	
	Knaggelstarr-typ	<i>Carex flava</i> -type			2	
Ogräs	Brännässla	<i>Urtica dioica</i>			1	
	Etternässla	<i>Urtica urens</i>			1	
Odlat?	Äkta fläder	<i>Sambucus nigra</i>			4	
Förkolnade fröer frukter						
Äng	Slankstarr-typ	<i>Carex flacca</i> -type	1			
	Hundstarr-typ	<i>Carex nigra</i> -type	2			
Ogräs	Svinmålla-typ	<i>Chenopodium album</i> -type	6			
	Pilört	<i>Persicaria laphatifolium</i>	2			
	Våtarv	<i>Stellaria media</i>	1			
Insamlat	Hasselnötsskal	<i>Corylus avelana</i>	1			
Odlat	Sädeskärna (ospec.)	Cerealiea indet.	6			
	Skalkorn	<i>Hordeum vulgare</i> ssp. <i>vulgare</i>	9	1		
	Råg	<i>Secale cereale</i>	2	1		

Diskussion

Proverna är insamlade i skilda kontexter och diskuteras var för sig.

PM 156, Kontext 152: Lergolv samt eventuellt underliggande brandlager

Provet dominerades av träkol med inslag av förkolnat matavfall och ogräsen. Matavfallet dominerades av förkolnade sädeskärnor, främst skalkorn men även rågkärnor samt skal av hasselnöt och benfragment av fisk. Ogräsen kan vara sammanhängande med säden och komma från åkerogräs. Sammantaget ser det blandade materialet snarare ut som köksavfall än till exempel ett nedbrunnet magasin. Det är emellertid oklart om det kommer från lergolvet eller det underliggande brandlagret. Kommer det från lergolvet bör detta ha varit en del av ett kök, kommer det från det underliggande brandlagret så är det i stället den föregående byggnaden på platsen som ser ut som ett kök.

Anmärkningsvärt i sammanhanget är förekomsten av förkolnat granbarr. Gran invandrade i nordostligaste Skåne under medeltid, men etablerades i södra Skåne och i närheten av Lund först under 1700-talet. Granbarr är mycket vanligt förekommande i svenska städer norr om Skåne vilket tolkas som att granris varit ett vanligt använt material, sannolikt som mark- och golvtäckare. Från Lund saknas fynd av granbarr, detta material verkar inte ha brukats här.

Tidigmedeltida gran i Lund är sannolikt transporterat över 100 km. Möjligen har barr kommit hit tillsammans med ved som huggits i nordöstra Skåne, norra Blekinge, eller som importerats från Sverige.

PM 157, Kontext 122: Brukslager

Materialet i detta brukslager var bättre bevarat. Här påträffades både förkolnat och oförkolnat material och bland träkolet fanns även oförkolnade vedfragment. Bland det förkolnade materialet påträffades skalkorn, och intrycket av att detta är köksavfall styrks genom förekomsten av fiskben, fjäll frånabborre och benfragment. Bland det oförkolnade materialet förekommer starr som i urbana sammanhang vanligen härrör från stalldynga, och bland ogräsmaterialet finns nässlor, vilka i detta fall kan tolkas som spår av en lokal näringsälskande flora. En tolkning av brukslagret med spår av köksavfall, stalldynga och nässlor är svår att närmare precisera då liknande material är typiska för nästan all mark inom staden.

Referenser

Cappers, R. T. J., Bekker, R. M. & Jans, J. E. A., 2012: *Digital Seed Atlas of the Netherlands*, (2nd edition). Groningen Institute of Archaeology. Groningen

Von Jacomet, S., 2006: *Identification of cereal remains from archaeological sites*. 2nd ed. IPAS Basel University, Basel

Bilaga 5. Resultat av ^{14}C -datering av makrofossil från Paradis 42, Lund, Skåne. (p6176)

Melanie Mucke, Ångströmlaboratoriet Tandemlaboratorier, Uppsala Universitet

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Lägerhyddsvägen 1

Postadress:
Box 529
751 21 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Hemsida:
www.uu.se/centrum/tandemlab

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Uppsala 2024-11-27

Jens Heimdahl
Statens Historiska Museer
Arkeologerna
Instrumentvägen 19
126 53 HÄGERSTEN

Resultat av ^{14}C datering av makrofossil från Paradis 42, Lund, Skåne. (p 6176)

Förbehandling av makrofossiler:

- 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
- 0.5 % NaOH tillsätts (1 h, 60 °C). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ^{14}C -innehållet i acceleratorn förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 3, till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

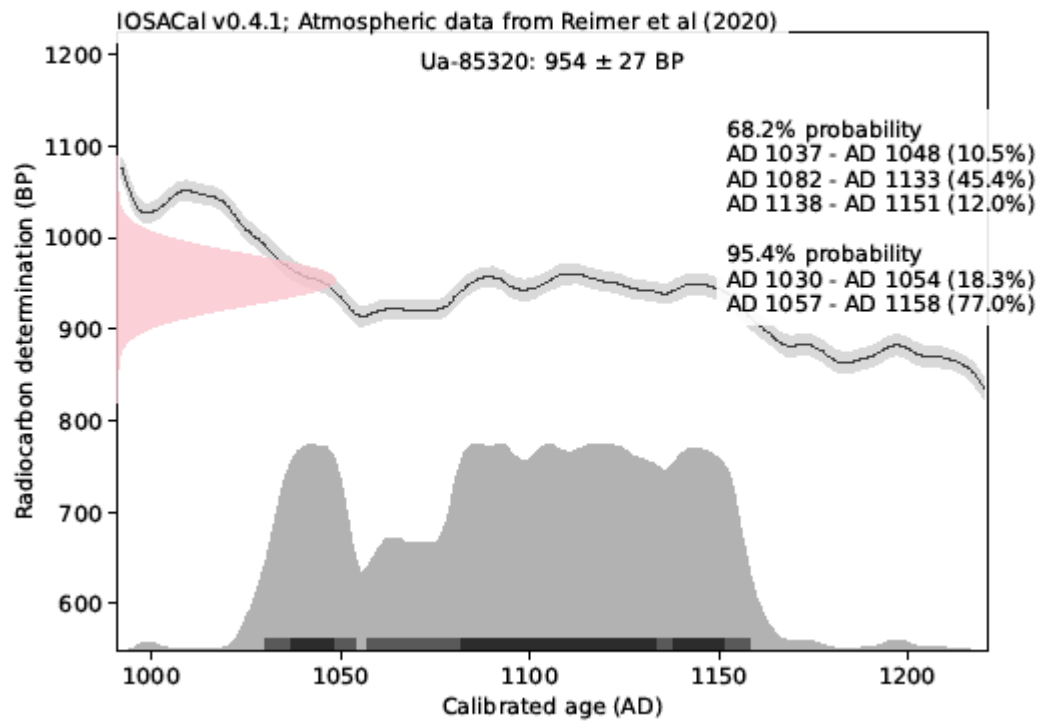
RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\text{‰}$ V-PDB	^{14}C ålder BP
Ua-85320	Paradis 42 PM 156	-19,0	954 ± 27

Med vänliga hälsningar

Maximilian Schmidt/Daniel Primetzhofler

Kalibreringskurvor

Kulturmiljörapporter 2024

- 2024:1 Kv Domkyrkan 1, Lund. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk kontroll år 2022–2023. Gertie Ericsson & Aja Guldåker.
- 2024:2 Häglinge kyrka, Hässleholms kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2023 – 2024. Carita Melchert.
- 2024:3 Innerstaden 2:1, Stortorget, fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2015. Gertie Ericsson med bidrag av Jens Heimdahl.
- 2024:4 Grynmalaren 37, Lund. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning och schaktningsövervakning 2023. Linnea Lidh.
- 2024:5 Innerstaden 2:1, Mårtenstorget. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning & schaktningsövervakning 2023. Imelda Bakunic Fridén.
- 2024:6 Fossesholm herregård. Vestfossen, Øvre Eiker kommune, Buskerud Fylke, Norge. Trädgårdsarkeologisk undersökning 2022–2023. Aja Guldåker.
- 2024:7 Universitetet 1, Kungshuset. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459 Lunds stad och kommun, Skåne län. Schaktningsövervakning 2023. Sebastian Boström & Gertie Ericsson.
- 2024:8 Innerstaden 2:1, Laboratoriegatan. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2023. Linnea Lidh
- 2024:9 Innerstaden 2:1 m.fl., Lund. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2022–2023. Generellt tillstånd – Kraftringen Energi AB. Henrik Bernro.
- 2024:10 Östra Karup kyrka, Båstads kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2023 – 2024. Carita Melchert.
- 2024:11 Kv Maria Magle 6, Lund. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2021–2023. Imelda Bakunic Fridén
- 2024:12 Kv Domkyrkan 1 & Sankt Laurentius 3, Generellt tillstånd – Lunds Domkyrka, Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning år 2022–2023. Henrik Bernro.
- 2024:13 Apollo 3, Ystad. Fornlämning RAÄ Ystad 50:1/L1988:3379. Ystad stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning år 2023. Sebastian Boström.
- 2024:14 Kv Galten 28. Fornlämning L1988:5459/RAÄ 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning år 2024. Henrik Bernro.
- 2024:15 St Peter 39, Vänskapens hus, Lund, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2023 – 2024. Carita Melchert.
- 2024:16 Tosterups kyrka, Tomelilla kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2022 – 2024. Carita Melchert.
- 2024:17 Västra Karaby kyrka, Kävlinge kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2024. Carita Melchert.

- 2024:18 Gjøvik Gård, Gjøvik kommun, Innlandet fylke, Norge. Trädgårdsarkeologisk undersökning 2023. Aja Guldåker.
- 2024:19 Hällaryd 1:149 och 1:142. Fornlämning 49:1/L1979:5957. Hällaryd socken, Karlshamns kommun, Blekinge län. Schaktningsövervakning 2023/2024. Sebastian Boström.
- 2024:20 Innerstaden 2:1, Tegnérspplatsen. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2024. Imelda Bakunic Fridén
- 2024:21 Tåstarp kyrka. Tåstarp socken, Ängelholms kommun, Skåne län. Arkeologisk vindstädning och byggnadsarkeologisk undersökning 2016. Gunilla Gardelin & Johan Wallin.
- 2024:22 Innerstaden 3:77, Norra Vallgatan. Fornlämning L1988:7459/RAÄ Trelleborg 19:1. Trelleborgs stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2023 – 2024. Kristoffer Brink.
- 2024:23 Innerstaden 2:1, Grynmalaregatan. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2024. Henrik Bernro.
- 2024:24 Kv Paradis 37. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk kontroll och schaktningsövervakning 2024. Imelda Bakunic Fridén
- 2024:25 Östra Karup kyrka, Båstads kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2024. Carita Melchert.
- 2024:26 Fjälkinge kyrka. Fjälkinge socken, Kristianstad kommun, Skåne. Arkeologisk vindstädning och byggnadsarkeologisk undersökning 2017. Gunilla Gardelin & Johan Wallin.
- 2024:27 Innerstaden 2:1 Lund. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2022–2023. Generellt tillstånd VA SYD. Henrik Bernro.
- 2024:28 Sporrakulla gård, Sporrakulla 1:1, Östra Göinge kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2024. Carita Melchert.
- 2024:29 Flyinge 22:50, Flyinge Kungsgård, Flyinge, Lunds kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2024. Carita Melchert.
- 2024:30 Gasverket 6, Lund. Fornlämning 1988:5459/RAÄ 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologiska schaktningsövervakningar och avgränsande förundersökning år 2022 – 2023
- 2024:31 Stora Råby 33:15. Fornlämning RAÄ Stora Råby 10:1/L1988/6568 Stora Råby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2023. Kristoffer Brink.
- 2024:32 Billegården 25. Fornlämning 1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk kontroll och schaktningsövervakning 2024. Henrik Bernro.
- 2024:33 Östarp 1:3, Vindmöllan Östarp, Sjöbo kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan. 2024. Lena Aurivillius Hector.
- 2024:34 Flyinge 22:40, Flyinge Kungsgård, Flyinge, Lunds kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2024. Carita Melchert.
- 2024:35 Kv Paradis 42, Lund. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2024. Imelda Bakunic Fridén